

TOLOSAKO ALDE ZAHARRA

Alde Zaharraren Hiri-Berroneratzerako Plan Integrala

Aurretiazko azterlanak

ZIRRIBORROA

TOLOSAKO ALDE ZAHARRAREN
HIRI-BERRONERATZE PLAN INTEGRALA

ANALISI ETA DIAGNOSTIKO DOKUMENTUA
2024ko urtarrila

Erredakzio taldea:
Paisaje Transversal

Tolosako Udala
Plaza Zaharra 6A
20400 Tolosa, Gipuzkoa
T 943 65 44 66
udate@tolosa.eus

ZIRRIBORROA

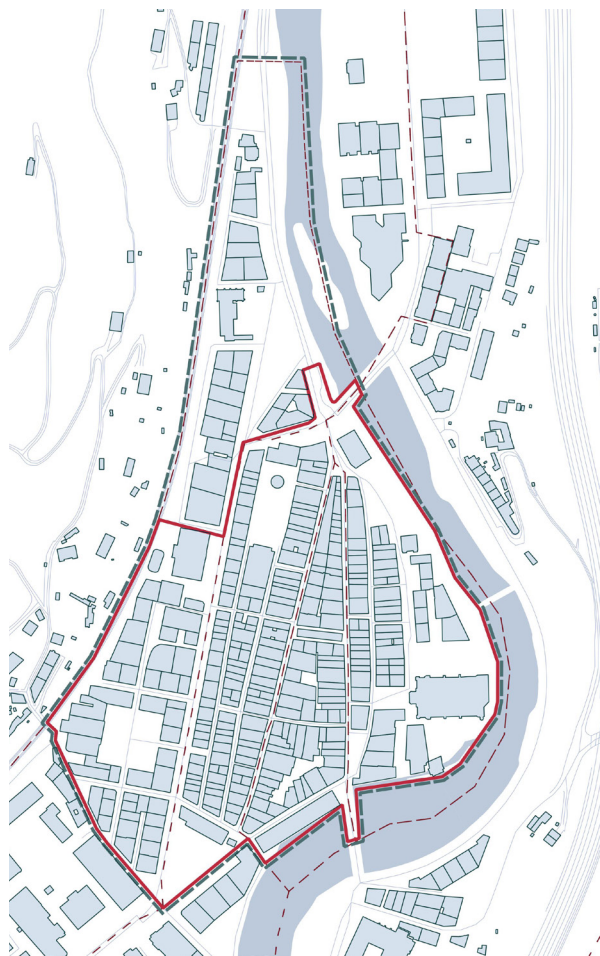
Azterketa gaiak	4
Azterketa eta esku-hartze eremuara	4
Aztertutako dokumentazioa	6
Hasierako analisia	
Hirigintza	8
Ingurumena	10
Mugikortasuna eta espazio publikoa	12
Etxebizitza	14
Biztanleria eta gizarte kohesioa	16
Garapen ekonomikoa	18
Kultura, kirola, hezkuntza eta euskara	20
Ondarea eta paisaia	22
Partaidetza eta gobernantza	24

ZIRRIBORROA

Azterketa eta esku-hartze eremua

Lan eremuak ez du soilik Tolosako Alde Zaharra kontuan hartuko, baizik eta ezaugarri sozial eta urbanoen antzekotasuna dela eta, Rondilla-Belate auzoa ere kontuan hartuko ditu analisiak. Azpimarratu behar da bigarrenengo auzo honek eraikuntza berriko guneak dituela, eta horrek datuen distortsioa eragiten duela. Hala ere, Alde Zaharrarekin batera, kalteberatasun handieneko auzoak izaten jarraitzen dute.

Nolanahi ere, esku-hartze eremuak, Alde Zahar osoa eta Rondilla-Belate auzoaren hegoaldea, Euskal Herriko plaza eta bere inguruak, soilik barne hartzen ditu.

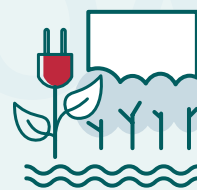

Azterketa-gaiak

Metodologia aplikatu aurretik, beharrezkoa da hasieratik lan-esparru batzuk definitzea, informazio teknikoa eta herritarra erlazionatzeko aukera emango dutenak eta egungo dokumentuaren lan eta eduki guztiak antolatzen lagunduko dutenak.

Testuingururako lehen hurbilketak, aurretiazko berderatzi lan-eremu definitzeko balio izan du. Eremu horiek eragile sozial, instituzional, kultural eta ekonomikoekin kontrastatu eta baliozkotuko dira, eta, azkenean, behin-betiko lan-eremuak parte-hartze iraunkorreko guneen ardatzak bihurtuko dira.

Horrela, ondorengo dokumentu honetan Alde Zaharraren aurretiazko analisei buruzko informazio guztia, gai haukin gurutzatuko da; Tolosako Alde Zaharraren ahultasun nagusiak eta potentzialak identifikatzearekin batera, hurrengo faseetarako oinarriak izanik. Gainera, informazioa sakontzen laguntzen duten eta kudeaketa eta emaitzen irakurketa errazten duten azpiaietan banatutako egitura jarraituko du.

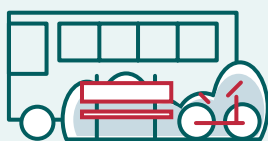
Hirigintza

- *Hiri kohesioa eta oreka sustatzea*
- *Hiri berroneratzea bultzatzea*
- *Hiri morfologia eta dentsitatea*
- *Garapen berriak*

Ingurumena

- *Lurralde eredua eta lurzoruaren erabilerak*
- *Natura ondarea eta biodibertsitatea*
- *Kutsadura*
- *Aldaketa klimatikoa*
- *Azpiegitura urdina eta berdea*
- *Hiri-azpiegituren sarea*
- *Baliabideen kudeaketa*

Mugikortasuna eta espazio publikoa

- *Hurbiltasuna eta eguneroko joan-etorriak*
- *Bide-azpiegiturak*
- *Garraio publikoa*
- *Mugikortasun aktiboa*
- *Hiri espazio libreen sarea eta honen irisgarritasuna*
- *Bizikidetza maila espazioaren erabileran*

Etxebizitza

- *Etxebizitzaren eskuratzea*
- *Etxebizitzaren birgaitzea*
- *Etxebizitza parkea*

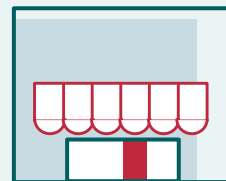

Biztanleria eta gizarte-kohesioa

- *Berdintasuna eta aniztasuna*
- *Haurrak eta gazteria*
- *Elkarguneak*
- *Osasuna eta zaintzak*

Garapen ekonomikoa

- *Ekoizpen egitura*
- *Azokak eta hurbileko merkataritza*
- *Turismoa*
- *Prestakuntza*

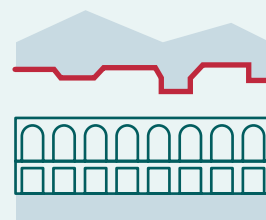

Kultura, kirola, hezkuntza eta euskara

- *Kultura*
- *Kirola*
- *Hezkuntza*
- *Euskara*

Ondarea eta paisaia

- *Ondarearen erabilera eta kontserbazioa*
- *Ondarea zabaltzea eta onestea*

Partaidetza eta gobernantza

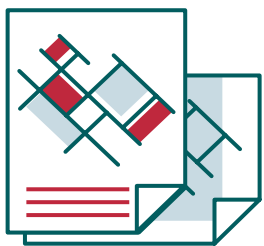
- *Gobernantza egitura*
- *Parte-hartzea*
- *Administrazio elektronikoa eta arrakala digitala*
- *Gardentasuna eta zeharkatasuna*

ZIRRIBORROA

Aztertutako dokumentazioa

	Urtea
Tolosako etxebizitza hutsen diagnostikoa eta herritarren etxebizitza-premia, genero ikuspegia kontuan hartuta, eta Udalaren jarduera-ildoen definizioa etxebizitza horiek merkaturatzeko	2020 - Uztaila
Gazteparte proiektua - azalpena	2023/24
Tolosan, haur, nerabe eta gazteen diagnostikoaren eta planaren erredakzioa egiteko memoria teknikoa.	2020 - Martxoa
Tolosako Udal plangintzan eta hirigintzan genero-ikuspegia txertatzeko proiektua	2019
Puntu kritikoaren mapa	2010
Tolosa, denontzako herria eraikitzen. Tailer, analisi, parte hartze eta ondorioen txostena.	2010 - Maiatza
Emakumeen eta indarkeria matxistaren beste biktima batzuen arreta hobetzeko erakundearen arteko jarduketarako eta koordinaziorako ii. Tokiko protokoloa.	2022 - Ekaina
Tolosaren 2016ko argazki partekatua (1go atala)	2016 - Azaroa
Tolosako plangintza partekatua 2017-2027 (2.atala)	2016/2017
Tolosako Herritarren batzarra 22_23	2022/10/22-2022/12/17
Tolosako herritarren batzarra - Ebaluazio txostena	2023 - Martxoa
Kultur ekipamenduen berrantolaketaarako plangintza	2022/2023
Tolosako zarataren mapa - txostena	2016-Azaroa
Tolosako saltokietan euskararen erabilera indartzeko egitasmoa	2023-Abendua
Generoaren ikuspegia jasotzen duen Tolosako mugikortasun jasangarriko plana	2019-Ekaina/2020
Tolosako Hiri Antolamenduko Plan Orokorra	2009 - Urtarrila
Plan especial de rehabilitación del ámbito «7. Casco Historico»	2010 - Uztaila
Tolosako Birgaitzeko Plan Berezia 9-1 azpieroemua "Euskal Herria Plaza eta bere ingurua" lehenago RC-5 eremua	2008 - Urria
Birgaitzeko Plan Bereziaren aldaketa tolosako 7.1 "Ezkerraldea" azpi-eremua	2016 -Iraila
Merkataritza-lokaletako fatxaden apaintasunari buruzko ordenantza	2013 - Maiatza
Tolosako hirigune historikoa birgaitzeko plan bereziaren arazo nagusiak eta jarduteko irizpideei buruzko txostena	2021 - Maiatza
«7. Hirigune historikoa» hirigintza esparruko arau partikularra	2009 - Martxoa
Igogailua duten eraikinen zerrenda	2017an eguneratua
Merkataritza lokaletako fatxaden apaintasunari buruzko ordenantza	2013 - Iraila
Tolosa klima 2050	2121 - Uztaila
Tolosako tokiko Agenda 21 - Agenda 2030	2021

Hirigintza

Alderdi positiboak

Hiri kohesioa eta oreka sustatzea

- Lurzoruaren erabilerei dagokienez, oro har, hirigune historikoan homogeneousitasun handia dago bizitegi eta merkataritza erabilerei dagokienez, eta horrek koherentzia egokia ematen die dituen hiri-espazioei. Azpimarratzekoa da, hala ere, ipar-mendebaldeko eta hego-ekialdeko izkinetan ekipamenduak daudela, eta ipar-ekialdeko izkinan biltegiak eta industriak daudela. Beraz, iparraldeko eta hegoaldeko mugak izan ezik, erabileren homogeneousitasuna da ezaugarri nagusia, auzoa orekatuta egoteko.

Hiri berroneratzea bultzatzea

- Tolosaldearen buru gisa Tolosak duen indarra, udalerrian zein eskualdean esku hartzeko estrategiaren ezinbesteko alderdia den aldetik, baita Gipuzkoan, Gipuzkoako hiriburu historikog gisa.
- Tolosako Birgaitzeko Plan Berezia 9-1 azpieroemua "Euskal Herria Plaza eta bere ingurua".

Garapen berriak

- Hiri-ingurunearen kalitatea eta herritarren beharrei erantzuna ematen dituzten ekipamenduen antolatzea eta gauzatzea.
- Eraiki gabeko lurzoruak, auzoaren pilaketa saihesten dute.

Hobetu beharreko alderdiak

Hiri kohesioa eta oreka sustatzea

- Hirigintza-oztopoak, bereziki RENFEren trenbide-sarea eta "N.1" errepidea.
- Erabillerarik gabeko orube hutsak auzoan.

Hiri berroneratzea bultzatzea

- Arazoak dituzten espazio publikoak: Segurtasunagatik %12-16a dira, irisgarritasun arazoengatik %16-24a eta gainera Alde Zaharrean espazio berde gutxikoak dira orokorrean.
- Udalak burutzen dituen planen konprometuzabaltzea herritarren artean falta da.

Hiri morfologia eta dentsitatea

- Hiri-ingurunearen kalitateak eta herritarren beharrei erantzuteak eskatzen dituzten espazio librean antolamendua: Zumardi Haundi, Zumardi Txiki, Arkaute, Zabalarreta, Eloseg, Iurreamendi eta Amarotz parkeak, etab.

Garapen berriak

- Tolosak eta bertako herritarrek etxebizitzaren eta jarduera ekonomikoen arloan egiten dituzten egungo eta etorkizuneko eskaerei erantzuteko egin diren proposamenen zehaztea eta antolatzea ez da gauzatzen (Gorriti, Santa Maria, Agintari...)

Herritarren lehen ekarpenak

"Auzoko herritarrek hainbat arazo izaten ari gara Alde Zaharrean: saltokien itxiera, negozioen ez eskualdatzea, etxebizitzaren hustea, auzoaren degradazioa, migrazio-tasa handiak, puntu kritikoak kaleetan eta etxebizitzaren baldintza eskasak, guzti honek eragina du gure eguneroko bizimoduan. Honengatik, hirigune historikoa berroneratzeko behararen kezka orokorra dago, etorkizuna irudikatuz eta epe labur, ertain eta luzerako erronkak eta ekintzak marraztuz."

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. Gaien inguruko eta egin beharreko proposamenen trataera koordinatua, zeharkakotasunez
2. Kalitatezko natur eta hiri inguruneko udalerria lortzea
3. Beharriaz erantzuteko proposamenak dagokion eta beharrezkoa den hiri testuinguruan kokatzea, bereziki hirigune historikoak duen zereginari behar bezalako arreta jarritz
4. Hirigintza jasagarria zehaztearen eta gauzatzearen aldeko apustua, ingurumena errespetatzeaz gain, beharriaz erantzutea ahalbidetuko duena

Hasierako proposamenak

Hiri kohesioa eta oreka sustatzea

- Gertuko hirigintza-eredua sustatu, hiri konpaktu batekin

Hiri berroneratzea bultzatzea

- araudia etxebizitzetara eta lokaletara egokitzea.
- Tolosako komunitate anitzaren beharrak asetzen dituzten ingurune (espazioak, zerbitzuak eta aisialdirako aukerak) inklusiboak sortu behar dira. Berdintasun irizpideak bai herri antolaketan, bai segurtasun eta mugikortasun politiketan indartu behar dira tolosar guztiak edonon seguru sentitu daitezen.
- Iradokizunen postontzi bat, aplikatu beharreko hobekuntzak edo behar urbanistikoak jasotzeko.

Garapen berriak

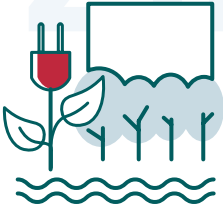
- Tolosako zonakatzea eta antolamendua, bai hirigintza-garapen berrien kasuan, paisaian integratzeko irizpideak hartu beharko lirateke kontuan.

Lotutako proiektuak

- 2024 • Tolosako Alde Zaharraren Hiri-Berroneratze Plan Integrala
- Tolosako Hiri Antolamenduko Plan Orokorraren Berrikuspen Partziala
- Tolosako hirigune historikoa birgaitzeko plan bereziaren berrikuspena
- Udal Katalogoaren Handitzea

ZIRRIBORROA

Ingurumena

Alderdi positiboak

Natur ondarea eta biodibertsitatea

- Aldaketa klimatikorako plegu berri bat lantzen ari da araudi berri eta egokituagoekin.
- Protokolo berri bat ("captura, estelerización y retorno") koloniak kontrolatzeko.
- Herriguneko berdeguneetan herritarrei hurbiltzeko eta bertako elementuak balorean jartzeko birgaitze lanak egin dira.

Kutsadura:

- Trafikoa baretzeko politikak egin dira azken urteotan, eta eragin oso positiboa izan dute akustikaren ikuspegitik.
- Zarata-maparen azken eguneratzeaan (2016), eragindako biztanleriaren bilakaera aztertzeko bi adierazle lortu ziren.
- Lokalak eta jarduerak akustikoki mugatzeko politika desberdinak garatu dira. Aipatu beharra dago, udalerriko jarduera industrialak ez da arazo garrantzitsua akustikaren ikuspegitik.
- 2012an Energia Iraunkorrerako Ekintza Plana onartu zen, berotegi efektuko gasen emisioen murrizketa, energia eraginkortasuna eta iturri berriztagarriak bultzatzeko.
- Mugikortasun Iraunkorreko Planaren bigarren berrikuspena 2010ean onartu zen.

Hiri-azpiegituren sarea

- Mankomunitatea: Hondakinak jasotzeko zerbitzua etxeetako 5 edukiontziz osatutako sistema du eta hiri hondakinen prebentziorako eta kontsumo arduratsua sustatzeko hainbat kanpaina burutu dituzte.
- Argiteria publikoan kontsumo baxuko luminariak jarri dira herrian zehar, kontsumoa murrizteko.

Hobetu beharreko alderdiak

Kutsadura

- Errepide eta trenbide azpiegiturak, trafikoak, aisialdiak etab. eragindako inpaktu akustikoak eta aire zikinak modu negatiboan eragiten diote Rondilla kaleko egonaldi-kalitateari.
- Garraio azpiegiturak eta hirigintza garapenak izaki bizidunentzako barrera linealak dira.
- Gaueko aldia kalitate akustikoaren helburuaren (KEB) gainetik biztanle gehien dituen aldia da.

Aldaketa klimatikoa

- Tolosan uholde arrisku gehien duten 2 zonaldeak; Tolosako Alde Zaharra eta Euskal Herria eta Lapurdi eremuak dira %58ko kaltearekin.

Hiri-azpiegituren sarea

- Energiari dagokionez, oraindik lurperatzeke daude aireko sarearen zati batzuk. Argiteria publikoa ere nahikoa da sareari dagokionez. Sare elektriko gehiena fatxadetatik zintzilik dago, sarean lurperatu gabe.
- Uraren hornidura, arazketa eta saneamendu sistemak eraginkorragoak izateko neurriak falta dira (euri-uren eta ur beltzen bereizketa, energia-baliabideen erabilera arrazionalizatzea eta energia berriztagarrien erabilera sustatzea; hondakinen kudeaketa arrazionalizatzea, hondakinak murriztea, berrerabiltzea, sailkatzea...).

Azpiegitura urdina eta berdea

- Berastegi eta Araxes errekek egoera ekologiko ona dute, baina ez dituzte egoera hidromorfologiko egokia izateko ingurumen helburuak betetzen. Oria ibaian, egoera biologiko moderatua agertzen du, ibaiko arrain espezie potentzialen falta eta klorofila kontzentrazioagatik.
- Errekaren eta parke berde bakarraren arteko konexioa falta da herritarren erabilerarako.

Herritarren lehen ekarpenak

"Azken urteetan ingurumena zaintzeko kontzientzia igotzen ari gara, hainbat leku estrategiko bihurtuz, adibidez, Tolosako baratza parkea eta Santa Lutziako nekazaritza hazitegia topaleku moduan. Egoera horretaz gain, errekaren hondakinak asko hobetu dira, eta hainbat espezie berri ikusten hasi dira, guztia herriaren babesa eta zaintzaren fruitua."

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. Ibaia ardatz duen hirigintza-garapeneko eredu iraunkorra landu
2. Ingurune naturalak behar duen eta eskatzen duen arretarekin eta errespetuarekin tratatu
3. Korridore ekologikoen sarea landu, natura sortuz hainbeste asfaltoaren artean
4. Klima-aldaketari aurre egin, naturaren erresilientzia handituz eta arriskuei aurre eginez
5. Balio bereziko zona eta elementu naturalak kontserbatu eta hauen gaineko eraginaz babestu
6. Efizientzia energetikoa

Hasierako proposamenak

Hiri-azpiegituren sarea

- Burujabetza sustatu, Tolargi-k ematen dituen aukerak aprobetxatuz eta herriaren kontzientziazioa bultzatuz, edota ibaia aprobetxatuz.

Azpiegitura urdina eta berdea

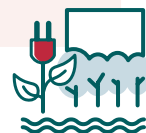
- Ibai-ertza berreskuratzea Herria Oria ibaiari begira jarri, ibaiak eskaintzen dituen aukerak eta erabilera ezberdinak sustatuz. Honetarako, errekaen erabilera eta kontserbazioaren arteko oreka lortu behar da.
- Natura behatzearekin lotutako proiektu pedagogikoak sortu (landareak, zuhaitzak, animaliak), sormena erabiliz (kremak, marmeladak, esku lanak, etab.).
- Lehendik dauden parkeak indartzea eta optimizatzea, baita espazio berde berriak sortzea biribilgune, erdibitzaile, ezpondak eta abarrez baliatuta ere. Didaktikoak eta interaktiboak izan daitezke (kultura txertatuz adibidez).
- Etxadi-patioen erabilera berdea auzoan sustatzeko.

Natur ondarea eta biodibertsitatea

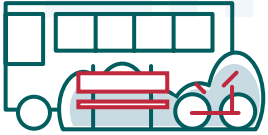
- Maskotekin egoteko lekuak, maskotarik gabekoak eta animaliekin interakzioan aritzeko lekuak bereiztea (urmaeletan ahateak, arrainak, dortokak, edo beste animalia batzuk; hala nola oiloak, untxiak, astoak...)
- Belaunaldien arteko bat-egiteak sustatzea alderdi ludikoa landuz (jolasak, irakurketak, lehiaketak, esperientzien transmisioa...), eta eguna pasatzeko atsedeen-lekuak jartzea.

Lotutako proiektuak

- 2023 • Lurramendiko baratze-parkea indartzea eta hiri-baratzeak garatzeko laguntzak eman
- Baso naturalak (lursailak erosi, baso autoktonoak berreskuratzeke eta lursailen ondarea izateko)
- Parkeak eta lorategiak sustatzea eta degradatutako gunek berreskuratzea
- Baso eskolarako espazio natural egokitu eta mantentzea
- Biodibertsitatea ezagutzeko ekimenak adituen laguntzarekin, jarduera intergenerazionala bihurtuz eta herritarrak saretuz
- 2024 • Urteroko Amalur jardunaldiak (natura, bidaiak eta antropologia)

ZIRRIBORROA

Mugikortasuna eta espazio publikoa

Alderdi positiboak

Garraio publikoa

- Eskatu ahalako taxi-eskaintza, udalerriko auzorik periferikoenetan garraio publikoaren oinarritzko zerbitzua bermatzeko.
- Basque Card (garraio publikoko turistentzako txartela) zabaldu du Foru Aldundiak, fluxu turistikoaren banaketaren eta jasangarritasunaren aldeko apustu.
- Mugikortasun iraunkorraren aldeko apustu sendoa, garraio publikoan eta motorizatu gabeko baliabideetan oinarrituta – oinez, bizikletaz eta abar –.

Mugikortasun aktiboa

- Bizikletaren erabilera finkatua eta normalizatua dago herrian.
- Azken urteotako joera semaforoak kentzea, oinezkoentzako pasabideak altxatu eta margotzeko joera egon da, oinezkoei lehentasuna emateko.
- Tolosa badabil webgunearen garapena.

Espazio libreen sarea eta honen irisgarritasuna

- Hoberen baloratutako espazio publikoak: Zerkausia, Plaza berria, Berdura plaza, Emakumeon plaza, Eskolapioetako lorategia, Dama berdea, Igarondo kalea 4, Zuloaga auzoa, Soldadu kalea 4 eta Armeria plaza.

Bizikidetza espazioaren erabilera

- Espazio publikoen bizitasuna %23-28 Alde Zaharrea dago.
- Alde zaharrea umeak lasai bizi dira, kotxe gutxi daudenez, bizitza asko ematen diolako.

Hobetu beharreko alderdiak

Hurbiltasuna eta eguneroko joan-etorriak

- Ibilgailu asko dabil auzo barruan, zamalanerako gune eta aparkalekuen urruntasunagatik.

Garraio publikoa

- Geltoki guztiak ez dira irisgarriak.

Bide-azpiegitura

- Saturazio-maila handiak Arrameleko zubiako elkargunean eta Rondillan.
- 30ko eremuak ez dute bizikleten zirkulazioa galtzadatik bultzatzen; seinalizazio ez egoikiak, bide-sarea ez iragazkorra...
- Soldadu kalearen egungo egoera kaxkarra.
- Argiztapenak ez du segurtasuna bermatzen.
- Komun publikoen falta.

Mugikortasun aktiboa

- Bizikletaren sarea ez dago osatua, gainera aparkalekuak eta gordeleku seguruak falta dira.

Espazio libreen sarea eta honen irisgarritasuna

- Mantentze lanak beharrezkoak espazio estaliatan eta degradazioan daudenetan.
- Irisgarritasun edo segurtasun arazoak dituzten espazio publikoak: Triangelua, Euskal Herri plaza, Andre Mariko arkupeak eta Soldadu kalea, Euskal Pizkunde parkea, Andra Mari plaza, "Jurasic Park" ingurua eta apeaderoa.

Bizikidetza espazioaren erabilera

- Puntu kritikoaren mapak 9 eremu auzoan.
- Erabilera berriak hartzeko ahalmena duten espazio, bide, zuhaitz eta altzariak falta dira.

Herritarren lehen ekarpenak

"Alde Zaharrak oinezkoentzako irisgarritasunean abantaila duen arren, espazio publikoaren urritasunarekin eta erabilera txikiarekin lotutako beste erronka batzuei egin behar die aurre. Gaur egun, herritarren % 24k uste du espazio publikoa urria dela, eta gune beltzen, oinezkoentzako guneen eta aparkalekuen eremuetan jartzen du arreta, baita herritarren segurtasuna eta babes-maila hobetzeko premian ere. Biztanle batzuek ezinegona adierazten dute Alde Zaharrea urteetan zehar berrikuntza proiektuak gelditu direlako; gainera, Alde Zaharreko biztanleek aparkatzeko arazo handiak dituzte, eta proiektu berriak, oso estimatua den Zumardi Txikiko aparkalekua zalantzan jartzeak kezka sortu ditu."

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. Mugikortasunaren antolaketa landu
2. Mugikortasun jasangarria, eraginkorra, inklusiboa, segurua eta ekonomikoa bultzatu
3. Oinez eta bizikletaz egindako joan-etorriak sustatu, hauen oinarriko sarea garatu.
4. Auto pribatuaren erabilera eraginkorra sustatzea, erabilera arrazionalizatzea eta murriztea
5. Arkitektura inklusiboa; hiriko elementuak eta altzariak aldatzeko plana
6. Espazio publikoan egoteko kalitatea hobetzea (egonaldiak)

Hasierako proposamenak

Hiri espazio libreen sarea eta honen irisgarritasuna

- Espazio publikoak birgaitzea eta berroneratzea klima aldaketa aintzat hartuz (itzalak, berdeak, ura...).
- Espazio publikorako elementu berriak: eserlekuak, babes-barandak, sorapil eremuak landaredi egokiaz hornitu, seinalizazio elementu bertikalak, lurzoruko markak, paretetan jasotzen diren bankuak, zintzilikatutako lorategiak... (adibidez, Euskal Pizkunde parkean eta Andra Mari plazan).
- Ibai ertzeko paseo jarraitua landu (Felipe Gorriti eta Euskal pizkunde plaza elkartuz).

Garraio publikoa

- Lurraldeko garrio publikoaren (autobusa eta tren) maiztasunak gehitu eta eta ordu-tarteak handitu.

Bizikidetzaren espazioaren erabilera

- "Jurassic Park" Ingurua aktibatu ekipamendu publiko bat kokatuz, jendearen joan-etorriak suertatzeko.
- Adinekoentzako plaza eta ekipamendu publikoak sortu (petanka-jokoa, gimnastikako altzariak, jolasak, frontoia...).

Bide-azpiegiturak

- Aparkalekuaren tipologia guztien kudeaketa (egoiliarak, txandakatzea, zamalanak, TAO...) baita lurrazpiko aparkalekuen soluzio ekonomikoa eta logistiko bideragarriak ere, Tolosa osoa kontuan harturik.

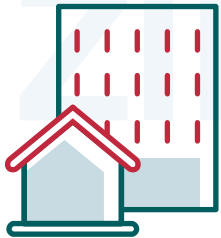
Mugikortasun aktiboa

- Kontzientziario eta prestakuntza kanpainak eta prestakuntza-ekintzak (ohitura osasungarrien kanpainia, elkarrekiko errespetuaren eta bizikidetzaren aldeko kanpainak, eraginkortasunez gidatzeko prestakuntza).
- Bidegorrien oinarriko sarea hobetu, hau erabiltzera animatuko duen eraztun erakargarri bat sortuz.
- RENFEren egungo geltokiaren inguruan garraio-zentro edo geltoki intermodal bakarra eraikitzea.

Lotutako proiektuak

- 2023 • Mugikortasunaren antolamendu berria Alde Zaharrean, mugikortasuneko ordenantza berriarekin
- 2024 • Irisgarritasuna planaren (2023) eguneratzeko saio irekiak
 - HAPNn Korreo kalea zeharkatu eta bi zubiak lotuko dituen bidegorria
 - Espazio publikoak birgaitzea eta berregokitzea (Soldadu, BeoDailyBar eta Pintore Lekuona kaleen mailan jartzea eta Euskal Herri Plazako arkupeen zoria berritzea, Haur-parkeak berritu (Plaza Barriko parkea), Gorriti plazako urbanizazio plana) eta hauek mantentzeko plana idaztea
 - Eskola-bideen programa
 - Zerkausiaren terraza gaitzea eta herritarrei irekitzea (2024)
- 2025 • Tolosako aktuazio-irizpideak zehazten dituen protokoloa sortu (2025)
 - Udalaren ibilgailu-flota berritu, auto partekatzea sustatu eta karga elektrikoko puntuak instalatu
 - Apeaderon. Adif- ek egindako proiektua

Etxebizitza

Alderdi positiboak

Etxebizitzaren eskuratzea

- Hiru etxadi-patio daude hirigune historikoan: lehena, Letxuga-plaza Zaharra-Zerkausia-Korreko kaleen artekoa; bigarrena, Letxuga-Korreko-Berdura plaza-Nagusia kaleen artekoa; eta, azkenik, hirugarrena, Berdura plaza-Korreko-Nagusia kaleen artekoa.
- Euskal Herria Plazako Gazteentzako bizitokiak 3 urteko esleipenarekin.
- Alokairu ordainketa errazteko dirulaguntzak 18-35 urtekoentzat.
- Herrian dauden alokairuen arazoekin alderatuta, Alde Zaharrak eskaintza merkeagoak eskeintzen ditu.

Etxebizitzaren birgaitzea

- 2009ko Plan Bereziak aurrekoarekiko sartutako berrikuntzek lagunduta eta eraikuntzen ikuskaritza teknikoko (EIT) txostenen eraginez, beste eraikin askoren eraberritzea egin da. Baina sailtasun ekonomikoak egoten dira, gastu asko izaten bait dituzte.
- Energia bulegoa ireki nahi da (Alde Zaharreen seguruenik), birgaitzeko laguntzak bertatik lantzeko... .
- Bizitegi-eraikinak birgaitzeko dirulaguntzeta-rako urteko deialdiak daude.

Etxebizitza parkea

- Agaramundu 7ko babes ofizialeko etxebizitzak.
- 60 etxebizitza tasatu: 40 lurramendin eta beste 20 San Kosme eta San Damian azpi esparruan.
- Etxebizitza hutsak aukera bezela, auzoa berantolatzeko.

Hobetu beharreko alderdiak

Etxebizitzaren eskuratzea

- Etxebizitza turistikoak ez daude arautuak.
- Tentsio handiko gunea da Alde Zaharra.
- Auzoak gutxinaka aniztasuna galtzen ari du (gazteak ez datoz, zaharrak geratzen dira eta baliabide ekonomikoak dituztenak badoaz).
- Etxebizitzak alokatzeko baldintzak ez dira aproposak gabezia asko bait daude bizigarritasun baldintzak betetzen ez dutenak.

Etxebizitzaren birgaitzea

- Fatxadetako eta teilatuetako itxitura sistemek duten inertzia termikoa eskasa da eta eraikin askok ez dute inolako isolamendu termikorik.
- Isolamendua barrualdetik jartzea derrigortzen dute Plan Bereziak baldintzek, baina hala egiteak zailtasun tekniko eta kostu ekonomiko handiagoak ditu, gainera, etxebizitzaren azalera erabilgarria txikitzen dute.
- Etxebizitzak oso zaharrak dira eta egoera txarrean dute. Gehingoa Euskal Herria plazan, Kale Nagusian, Enperadore kalean eta Berdura plazan daude.
- Plan Orokorrean eraikinetan batz besteko azal-erarik ez egoteak, segregazioetan, azalera txikiko etxebizitzaren ugaritzea ekarri baitu (80/2022 Dekretuan azalera minimoa 35m²-koa da).
- Santa Maria elizaren iparraldeko eraikinak ez datoz bat, Alde Zaharreko besteen egiturakin.

Etxebizitza parkea

- Etxe huts gehiena duen auzoa da Alde Zaharra baino araudiak ez du laguntzen.
- Alokairurako eta babes ofizialeko etxeak falta dira.

Herritarren lehen ekarpenak

“Udalerrian, alde batetik etxeetarako eta obretarako dirulaguntzak falta dira eta bestetik alokairu soziala eskuratzeko eskakizuna handitzen ari da. Hala ere, jendeak ez du Alde Zaharrera bizitzera joan nahi, honen egoera desegokia bait da, dituen gabeziak kontuan izanik.”

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. **Gazteen Emanzipazioa eta alokairu soziala**
2. **Etxebizitzari eta hirigintzari buruzko legeria: Etxeen sektorizazioak eta partzelazioetarako baldintzak definitu**
3. **Hutsak dauden etxebizitzaren mobilizazioa**
4. **Etxebizitzak birgaitzea eta duintzea: bizigarritasuna eta irisgarritasun baldintzak bermatu eta eraginkortasun energetikoa bermatu**
5. **Etxadi-patioen erabilera sustatu herritarren erabilerarako**
6. **Finantziaketa publikoa sustatu inbertsio handiko neurriak garatzeko**

Hasierako proposamenak

Etxebizitzaren eskuratzea

- Etxe eta obretarako dirulaguntzak: etxebizitzak birgaitu eta lokaletan jarduerak ezartzeko dirulaguntzak, beti ere, auzoko errealidade sozial eta ekonomikoa aztertuz eta honi erantzunez.
- Alokairu eskuragarriko etxebizitzak mobilizatzea eta herritarrei arreta eta aholkularitza eskaintzea.
- Alokairuaren ordainketa erraztea beste laguntza publiko batzuetatik kanpo geratzen diren kolektiboek.
- Aspaldian zeuden bertakoentzat eskubideak lortu, auzoak dituen arazoen truke (argi-indarra merketu...)

Etxebizitzaren birgaitzea:

- Etxadi patioak berreskuratzea eta birgaitze: egungo diagnostikoa eta irekitzeko aukerak landu. Bi etxadi-patio handien atzealdeko fatxadetan (Andre Maria kalea eta Armeria plaza), eraginkortasun energetikoko baldintzak hobetzeko, onartzea isolamendua kanpoaldetik duten sistemak jartzea (fatxaden konfigurazioa Plan Bereziko baldintzetara egokitu behar ez direlako).
- Jarraipena egotea 50 urtetik gorako etxebizitzaren ITEa derrigortuz.
- Etxebizitzetan igogailuak ipintzeko eta birgaitzeak lantzeko konponbideak bilatu eremuka (etxadi, kale...)

Etxebizitza parkea

- Etxebizitza hutsen jabeek etxe huts horiek alokatzen laguntzea eta merkaturatzea sustatzeko ereduak neu-riak analizatu.
- Hutsik dauden merkataritza-lokalak etxebizitza bihurtzeko aukera aztertu, tokiko saltokiei kalterik egin gabe.

Lotutako proiektuak

- 2024 • Etxebizitza eredu berrien inguruko gogoeta. 2024-25
- Tentsio handiko gunea-ri aurre egiteko lanketak
- ETXEGAZTE. (etxebizitza hutsei erabilera ematea, eta etxebizitza publiko eraikigarriak deskribatzea)

ZIRRIBORROA

Biztanleria eta gizarte-kohesioa

Alderdi positiboak

Berdintasuna eta aniztasuna

- Asanblada feminista, zu ta ni, anaiur, senegalesak, eta berdintasun kontseiluak daude.
- Jabetza eskola, emakumeon ahalduntzea eta parte-hartze soziopolitikoak sendotzeko.
- Emakumeen etxea: Andragora. (24 udalentsat).

Haurrak eta gazteria

- Nerabeei zuzendutako udal ekipamenduak: Topagunea, udako programak, gabonetako programa, prebentzio mahaia eta abar dira. Hone-taz gain, Gaztetxea, gazte lokalak, sorkuntzarako espazioak eta entsegu lokalak dituzte baita ere haien asmo eta jarduera burutzeko.

Osasuna eta zaintzak

- Zebitzu sozialak. indarkeri matxistak, diskapazidadeak, gizarte zerbitzuan eta osasun arloarkin batera 50 bat eragile daude.
- Berritu berri den Abegi, transeute etxea Alde Zaharrea dago, egunean zehar gizarte-hezitzaileak eta monitoreak dituenak.
- Harreta zuzena eskaintzen duten zerbitzuak: familia elkargunea, kazeta gunea, bitartekaritza zerbitzuak, anai-arreben artekoa, justizia laguntzak, Ede fundazioa, indarkeriako aholkularitza soziala, SOS arrazakeriak...

Elkarguneak

- Aniztasuna sustatzen duten elkarguneen kokapena 21-26% Alde Zaharrea dago (abastos, jubilatua, liburutegia, emakumeen etxea...)
- Bizikidetzaren oso errea da auzoan, asko ezagutzen bait dira elkar bizilagunak.

Hobetu beharreko alderdiak

Berdintasuna eta aniztasuna

- Alde Zaharrea gizon eta emakumeen arteko rola kritikan jarri dira, egunean zehar dagoen presentzia eta aktibitateari begiratuz.
- Auzo geroz eta zaurgarriagoa da: pobreena eta migrazio tasa handiena duena da, gainera, tabernak eta dendak arriskuan daude, erabilera ezarekin degradazioa dio eta bizitzeko ez da erakargarria. Honek, aisialdirako eremu baino ez bilakatzen ari du.
- Hirugarren adineko 6 elkarte daude baino ez dago errelebo generazioanik.
- Erlazio falta dago etorkinen eta bertakoen artean, bizilagunak ez ezagutzera eramanez.
- Adineko persona asko bizi dira auzoan eta arazo asko ekartzen dizkie irisgarritasun, mendekotasun, zaintza, bakardade... eta erantzuna emateko zerbitzuak ez dira nahikoak.

Haurrak eta gazteria

- Haurtzako, ez dago ekipamendu espezifikorik herrian, baita jolasteko parke gutxi.

Osasuna eta zaintzak

- Udalaren baliabideei buruzko informazioa, osasun mentalarekin eta ongizate emozionalarekin lotuta, ez da herritarrei zabaltzen.
- Irisgarritasun arazoak dituztenentzat: etxez etxeko zerbitzuak ez dira nahikoa eta laguntza teknikoak (orugak...) falta dira.

Elkarguneak

- Auzo-nortasuna eta kidesun-sentimendua zabaltzea falta da, kohesioa bultzatzeko.

Herritarren lehen ekarpenak

“Herritarrek erabilera anitzeko ekipamenduak eta espazio irekien beharra sumatzen dute, non haurrek jolasaren bitartez euren sormena garatzeko aukera izan dezaketen eta, orokorrean, adin tarte ezberdinekoek aisialdirako espazio eta eremu ezberdinak disfrutatu dezaketen.”

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. Hurbileko gizarte-zerbitzuak udalerrri inklusibo batean
2. Emakumeen ahalduntzea eta autonomia
3. Espazio publikoa, herritarren arteko harremanak sustatzeko eta gizarteak partekatzen dituen balioak indartzeko tresna gisa
4. Tolosarren osasun eta ongizate emozionala zaindu

Hasierako proposamenak

Berdintasuna eta aniztasuna

- Sexu eta genero indarkeriaren aurkako I. Udal Protokoloa eguneratu
- Berdintasun plana sortu

Haurrak eta gazteria

- Gazteentzako interesgarriak diren hainbat gairi buruzko informaziorako/komunikaziorako lekua. Hainbat espazio, leku egokiak izan daitezke informazioa jaso, transmititu eta komunikatzeko.
- Udaleku irekiak sortzea: Urte askotan zehar egon den eskaria da. Tolosako haur eta nerabeei zuzendutako eskaintza diseinatu eta abian jarriko da.
- Hirugarren adineko 6 elkartekin mahai bat sortu.

Osasuna eta zaintzak

- Gizarte kalteberetasuna lantzeko proiektua sortu, osakidetza eta ikatetxeekin (prebentzioa, detekzioa...).

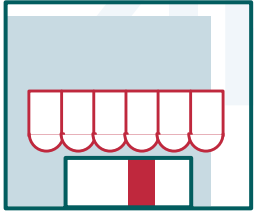
Hezkuntza

- Adin guztietarako gizarte-etxe bat eraikitzea.

Lotutako proiektuak

- 2024 • Tolosaten Eskola Irekia – Esperimentazio proiektuak (urtez-urte)
 - Gazteparte: Gipuzkoako 18-30 urte bitarteko gazteen ahotsa, proposamenak eta iritzia entzuteko zubia
 - Arrakala digitala gainditzeko aholkularitza zerbitzuaren kontratazioa
 - Elkarrizketa eta azterketa prozesua 18-25 urteko gazteentzako elkarte gastronomikoak sortzeko
 - Espazio publiko/pribatu autogestionatuaren azterketa
 - Gogoeta prozesua Ongizate emozionalerako laborategi esperimental moduan
- 2025 • Nerabeak, LGTBIQ+, suizidio: Formakuntza (2024) Programazio berria (2024-25) Suizidioa prebenitzeko I. Gida (2025-26)
 - Tolosaren engizate emozionalerako egoera ezagutzeko diagnostiko parte-hartzailea eta zehatza egingo da. 2025 (1. fasea) - 2026 (2.fasea)
 - Hezkidetza programa eskoletan
 - Gogoeta prozesu konpartitua
- 2026 • Erakunde, zerbitzu eta elkarten mapaketaren gida

Garapen ekonomikoa

Alderdi positiboak

Azokak eta hurbileko merkataritza

- Merkataritza da udalerriko ekonomian nagusi, establezimendu-sare zabalaren bitartez, sortzen dituen lanpostu kopuruagatik. Azokak ikurra dira ere ekonomian duten inpaktua eta nekazaritza sektorea lotzen bait du.
- Garaiko eta bertako produktu onak kontsumitzeko zein merkaturatzeko aukera dago larunbateko azokaren bidez, baserritarrak eta kontsumitzaileak elkarlanean jarriz.
- Hainbat dirulaguntza udal eta Eusko Jaurlaritzak eskeinita merkataritza bultzatzeko (Berriz Tolosa, Ekin...)
- 2023ko otsailean onartu zen hiri ekonomia indarberitzeko dirulaguntza programa arautzen duen ordenantzaren aldaketa.
- Tolosa&Co Merkatarien Elkarteko saltokietan, adostu eta hitzartutako lanketari, hitzarmen berriaren bidez, jarraipena eman zaio 2023an.
- Tolosa&Co-k eta Tolosaldea garatzen aholkularitza komertziala, ikastaroak, lan-poltsa, ekitaldiak eta kanpainiak eskeintzen ditu.

Turismoa

- Tolosako merkataritza-guneak ondarea, merkataritza eta ostalaritza batzen ditu betiko komertzioa, moderno eta berritzaileekin batera.
- Udaleko turismo web orriaz gain, Tolosaldeako sare sozialak, oso aktiboak dira.
- Turismo pribatuaren eskaintza ugaria: gastronomia (jatetxeak, elkarteak, erretegiak..) eta ostatuak (oyarbide, karmentxu, bidebide).

Ekoizpen egitura

- 2023tik ostalaritza-jarduerak ezartzeko distantziak arautuak daude.
- Negozioaren topagune ekitaldi eta bilerak antolatzeko aukera duten azpiegiturak daude.

Hobetu beharreko alderdiak

Azokak eta hurbileko merkataritza

- Azken urteetako dekadentzia merkataritza eta hostalaritza aldetik, lokal asko ixten ari dira.
- Kontsumo eredu berriek konpetentzia asko egiten dute eta alokairuen prezioek ez dute laguntzen (Korreos kaleak mantentzen ditu lokal gehienak).
- Saltokietako arduradunen hizkuntza gaitasunari dagokienez, 481 saltokietako arduradunetatik %65 euskaldunak dira, %7a nekez edo gutxi egiten dute euskaraz eta %28 erdaldunak dira. Saltokietako solaskideei jarraiki, lanean dabiltzan 1.390 pertsonetatik %68 euskaldunak dira. %10 merkatarik ulertu arren nekez edo gutxi egiten dute euskaraz eta %22 erdaldunak dira. Merkatarien portzentaia oso antzekoak badira ere, merkatarien euskara gaitasun nabarmen egiten du behera ostalaritza sektorean.

Turismoa

- Tolosaldeako bezeroak galtzen joan dira azkeneko 10 urteetan, askotan mugikortasun arazoekin lotuta.

Ekoizpen egitura

- Lehen sektoreko jardunean errentagarritasun maila nahikoa lortzea arazoak ditu, gazteek, oro har, ez dute baserrian lan egiteko interesik erakusten eta belaunaldien arteko erreleboa gero eta zailagoa egiten da. Horrez gain, lursailak eskuratzeko zailtasunak ere agertzen dira.
- Tolosako Alde Zaharreko lokalen imagina degradatzen ari da eta lokaletan jarduerak ezartzeko dirulaguntzak falta dira.
- Hiruburuarekin duen lehiaz gain, zerbitzutik kanpoko eskaintza ez da dibertsifikatzen.

Herritarren lehen ekarpenak

“Herritarrek argi dute balio erantsiko eta kalitateko saltokiak baita jarduera ekonomikoak aurkitzen direla auzoan eta hauek duten balio soziala eta, kasu honetan, euskararen erabileran betetzen duten funtzioa baina asko sumatu da azken urteetan egon den beherakada, gehienbat erosteko formatuak aldatu bait dira eta oso zaila delako hauekin konpetitzea”

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. **Garapen ekonomikoan estrategikoak eta menpekoak diren gaien eskaintza komertziala dibertsifikatzea eta kokatzea: merkataritza, azokak eta turismoa, beti ere, euskararen erabilera indartuz.**
2. **Garapen ekonomiko orekatua**
3. **Lokal hutsen dinamizazioa**
4. **Talde-lana, ekintzailtza eta lehiakortasuna, industriaren gakoak**
5. **Landa-eremu bizia eta lehen sektore indartsua**

Hasierako proposamenak

Azokak eta hurbileko merkataritza

- Merkataritzari sektorearen etorkizuna bermatzeko berau gaztetu eta modernizatzeko beharra dago, egungo errealitatera egokitzeko. Gune eta kale zaharkituetan denda berrien sorrera bultzatu eta daudenak sendotu herri bizitzeko.
- Merkatarien, Galtzaundiren, UEMAren, Merkatarari elkartearen eta Udalaren arteko harremana elikatzea eta erreferentzialtasuna sortzea.
- Kontzientziarazioa: ahozko nahiz idatzizko komunikazioaren bitartez, besteak beste, pertsuasioa eta fidelizazioa landu behar dituzten guneak dira herriko saltokiak.
- Alde Zaharreko behe oinetan merkataritzaz gain bateragarri izan daitezkeen bestelako zein erabilera ezarri daitezkeen aztertzea (bizikletak gordetzeko lokalak, trastelekuak, beste saltokietako erakusleihoak, erakusketak, iragarkiak, helduak elkartzeko, lanak egiteko, liburutegiak...), auzoa biziberritzeko.

Turismoa

- Tolosarako nahi den turismo ereduaren inguruko hausnarketa sakona. Ekintza berritzaileak sustatu behar dira turismoa berpizteko eta, aldi berean, Tolosako bizitza sozial eta ekonomikoa indartzeko. Azokak eta tokiko produktuak, merkataritza, ostalaritza eta natur baldintzen arteko loturak indartu eta koordinatu behar dira.
- Ingurune naturalean jolas eta turismo erabilerak sortu, gozamina sustatzeko neurri bezela.

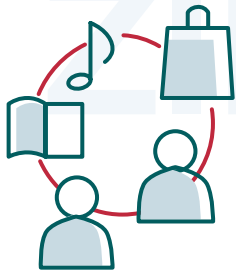
Ekoizpen egitura

- Auzoetako Merkataritza Plana: denda txikiei laguntzeko eta negozio berrien sorrera sustatzeko plana.
- Alde zahar osoan udalaren erosketa-orgak erabiltzea ahalbidetzea (alokairuko bizikletak bezela, esaterako).
- Udalerriko merkataritza eta jarduera desberdinak bultzatzeko, aparkalekuaren lehen ordua ez kobratzea.

Lotutako proiektuak

- 2024 • Tolosako hiri-ekonomia sustatzeko bi laguntza-lerro daude: Berriz Tolosa eta Ekin
- Kale eta lokal hutsak dinamizatzeko ekintzak sustatzeko programa- Gune Biziak/Giro Kalea
- Euskadiko Jasangarritasun Turistikoko bigarren Lurralde Planeko proiektuak (Tolosaldea Garatzen)

ZIRRIBORROA

Kultura, kirola, hezkuntza eta euskara

Alderdi positiboak

Kultura

- Tolosa Kantari Tolosan egiten den kalejira herri-koia (hileko azken larunbatean).
- Tolosako erraldoi eta buruhandiak herriko jai eta kulturaren ikur, baita Tolosako txarangak ere.

Kirola

- Batel estropadak Oriá ibaian eta Triangulo plazan sokatira, aizkolaritza eta fardelen altxatzea. Presentzia gehien duena euskal pilota da Beotibar pilotalekuak pilota, zesta-punta eta pala partida profesionalak eta amateurak eskaintzen ditu.

Euskera

- Hizkuntza paisaia proiektua merkataritza eta honen komunikazioan duela 5 urtetik hona. Honek hizkuntza zerbitzua eskeintzen du: eragile desberdinek eskaintzen dituzten hizkuntza zerbitzuen eta laguntzen informazioa zabaldu da eta merkatariek egindako eskaerak bideratu dira (2023an 481 saltokietan egin da lan).
- Euskara sustatzeko hainbat elkarte eta erakunde: Galtzaundi euskara taldea, Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea eta Euskararen Aholku Kontseilua.

Hezkuntza

- KZ gunea Rondila kalean finkatua: Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologia hobeto ezagutzeko laguntza. (aurrez aurreko eta urruneko ikastaroak, hitzaldiak, formakuntza eta tutoretzak).
- Topic (Tolosako Nazioarteko Txotxongilo Zentroa) museo eta zentro internazionala Alde Zaharrean aurkitzen da.

Hobetu beharreko alderdiak

Kirola

- Eskola kirola: partehartzea gutxitzen doa eta horrekin batera eskola kirola eredu arriskuan dago.
- Kirol federatua: Emakumeen presentzia oraindik ere baxuagoa da. Egitura federatiboak lehiatik kanpo aisia, kirol osasuntsua, plazerra eta bestelako gaiak ikusarazi beharko lituzke.
- Ez dago kirol-bultzada nahikoa ibaiaren inguruan.

Euskera

- Euskareraren erdalduntzea Alde Zaharrean, herriko erdaldunena bait da. (Tolosarren %70 da euskalduna, %15 ia euskalduna eta %15 erdalduna).
- Euskararen erabilera datuak nahiko onak diren arren, badaude hainbat esparru non ahaleginak egin behar diren datuak hobetze aldera: zerbitzuak, lan-mundua, lanbide heziketa, eskola eremuan, baita etorkinekin ere.

Hezkuntza

- Ekipamenduak, eskualde mailan eskaintza zabalena duen udalerrria bada ere, egun dauden ekipamenduek eguneratzeko eta indartzeko premia adierazten baitute.
- Hirigune historikoak ez ditu betetzen legeak ezarritako estandarrak, ekipamendu aldetik. Baina erredakzio-taldearen iritziz, Tolosako Hirigune Historikoak ekipamendu-sare egokia eta nahikoa du, herrigune trinkoa izan arren, lehen mailako ekipamenduak baititu.
- Ekipamenduen ordutegien malgutasuna: Liburutegiaren itxiera eguardietan, baita kiroldegia ere igandeetan ere.

Herritarren lehen ekarpenak

“Alde zaharrak giro paregabea eskaintzen du, kultur, gastronomi eta gizarte esperientziez gozatzeko gune aproposa bihurtuz. Argi dago funtsezko papera betetzen duela Tolosako kultur agendan, baina askok honetarako baino ez, bisitatzen dugu Alde Zaharra, auzoa aisirako bakarrik erabiliz”.

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. **Kultura-sorkuntza eta ekipamenduen hornikuntza, hurbiltasun jarraituko programazioarekin**
2. **Euskararen erabilera eta hizkuntza-paisaia**
3. **Kirol-ereduak eta balioen sustapena**
4. **Hezkuntza irekia eta taldean lan egitea**
5. **Elkarteen jarduera sustatzea**

Hasierako proposamenak

Kultura

- Kultura arloan sorkuntza eta ekintzailetasuna bultzatu, horretarako leku zehatz bat egokituz eta ekintzaile ezberdinen arteko harremanak sustatzen lagunduko lukeena.
- Kultura esparruan Tolosa erreferentzia gunea bilakatu delarik, indargune honek, Gipuzkoa mailan burutzen diren beste ekimenekin osagarri izan beharko luke eta sinergiak bilatu, bertako nortasuna mantenduz.

Hezkuntza

- Ikastetxeek irekiagoak izan eta herriari begira egon beharko lukete, zentro desberdinak elkarlanean arituz. Ikasketa ez-formalari garrantzi gehiago eman behar zaio eskolaz kanpoko ekintzak diseinatuz, online eskaintza areagotuz eta herriari (eta bailarari) begirako eskaintza osatuz.

Kirola

- Kirola balore positiboen transmisiorako tresna garrantzitsu gisa bultzatu, horretarako, gurasoen kontzientziazioa eta udalaren laguntza ezinbestekoa direlarik.

Euskara

- Euskarak espazio guztietan bere lekua izan behar du, lan munduan, espazio informaletan (gazteen aisialdian eta kirolean batez ere) eta baita espazio fisikoetan ere.
- Euskera ikasteko dirulaguntza aldatu (doakoa izatea), euskaltegi iturrizara pasa nahi da.

Lotutako proiektuak

- 2023 • Hizkuntza paisaian euskararen erabilera areagotzeko (urterokoa)
- Kultur ekipamenduen berrantolaketarako plangintza 2023-2031 (KRONOGRAMA)
- Kultur etxea (5-7 urte) berrikuntza integralari erabilera anitzeko ekipamendua sortuz
- 2024 • Iturritza (1-3 urte) eraikina birgaitu eta atxikituta duen bolumen gehigarria hartu euskaltegia kokatzeko
- Aranburu (7 urte). Artxiboaren bulegoa eta bestelako udal bulego/sailak kokatzeko espazioa egokitu
- Errota (7 urte). Erabiltzaile ezberdinentzako bilera gelak eta elkartegintzarako espazioak sortu
- Gorosabel (3-5 urte). "Artearen etxea" bilakatzeko eta Udaleko kultura saileko bulegoak kokatzeko
- Abastos (1-3 urte). Barne obra, espazioaren aprobeitxamendua, ikasketa gela eta topagunea kokatu

Ondarea eta paisaia

Alderdi positiboak

Ondarearen erabilera eta kontserbazioa

- Alde Zaharrean dauden 229 eraikinetatik babes mailaren bat duten eraikinak 70 dira (eraikinen % 30,56); oinarrizkoa, 56, ertaina, 8 eta berezia, 6. Eta babestutako elementuren bat duten eraikinak (53) ere kontuan hartuta, guztira 123 eraikin dira (Alde Zaharreko eraikinen % 53,70) eta nahiko egoera onean daude.
- Hamalau urte igaro dira katalogoa onartu zenetik, eta orduetik hona zenbait higiezin zerrendan sartu berri dira (2023), antzinatasunagatik edo udalerrriaren historiako beste garai batzuetako elementu adierazgarriak izateagatik.
- Hirigune Historikoan ehun urtetik gorako zenbait saltoki daude, adibidez: Gabirondo zapata denda (1878), Amiano jostailu denda (1885), Longaron arropa denda (1886), Orus drogeria (1908)...

Ondarea zabaltzea eta onestea

- Tolosaldeko turismo-bulegoak eigndako zerrendaren 10. postuan Tolosako Alde Zaharra dago, bisita gidatu bat barneratua duena (urte osoan asteartetik larunbatera 10:00etan eta 15:00etan).
- Eraikuntzetaz gain, oso erakargarriak eta xarma handia duten espazioak ditu; zerkautsia, berdura plaza kristalezko estrukturarekin, antzinako dendak...
- Ondare naturalerako erakarpen turistikoko kopuru handia dago eskualde osoan.

Hobetu beharreko alderdiak

Ondarearen erabilera eta kontserbazioa

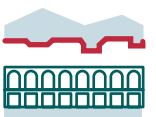
- Hirigune Zaharraren bilbea ondare-elementu gisa kontserbatzea hondatu egiten da, bizi-tegi-eraikuntzaren kontserbazio txarrak eta jarduera ekonomikoaren galerak paisaiari eragindako puntu beltzengatik, eta errealitate hori bizilagunek aitortzen eta gaitzesten dute.
- Aintzinako saltoki batzuk, dagoeneko itxita daude ez delako belaunaldi erreleborik egon.

Ondarea zabaltzea eta onestea

- Alde Zaharrak duen balioa izan arren ez ditu paseatzeko aukerak eskeintzen, edota ibilbideak ondareaz gozatu ahal izateko.
- Ondarea eta nortasuna, oro har, errekonozimendu handiko gaia da, baina agerian uzten du balio hori gutxi ustiatzen dela Alde Zaharreko gunea dinamizatzeko baliabide gisa.
- Gune zaharraren ondareari buruzko gaur egungo zabalkundea, sustapena eta sentsibilizazioa urria da. Gutxi dira ondarea ezagutzeko ekintzak, jarduerak eta esku-hartzeak, eta, beraz, nortasuna eta harekiko harrotasun-sentimendua indartzeko.
- Turistek ez dute hirigune zaharreko ondare eraikia bisitatzen, seguru asko informazio eta erakargarritasunik ez dutelako.

Herritarren lehen ekarpenak

“Hainbat balio eta aukera dituen Alde Zaharrean, herritarrak, ez dute auzoa aprobetxatzen beharrezkoa den moduan, hainbat aukera galdu diren eanean, geroz eta gutxiago joaten bait dira. Adibidez, aspaldian errotan taberna bat zegoen, baina orain ez dira aurkitzen herritarrek gehiago parte hartu eta ondareaz gertutik gozatzeko aukerarik”.

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. Ondare naturalaren eta kulturalaren erabilera eta babesa indartzea
2. Ondare materialaren eta ez-materialaren sustapena, sentsibilizazioa eta onestea
3. Hiri-paisaia birgaitzea eta balioestea

Hasierako proposamenak

Ondarearen erabilera eta kontserbazioa:

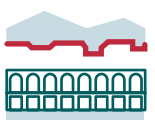
- Hirigune historikoko monumentu multzoaren proiektua. Izendapenari buruzko dekretua aldatzea (partzelak elkartzeko aukera, eraikuntza-baldintza zehatzak berrikustea, energia-eraginkortasuna (instalazio berriztagarriak) eta eraikinen babes-mailak berrikustea eta espazio publiko berriak sortzeko aukera.
- Hirigintza Historikoko Arkeologia eremua, monumentu-multzoaren dekretua aldatzea (GFaren aldeko udal-lizentzia lortzea).
- Udal eraikinak; Iturriza jauregia birgaitzea eta Oiarbide ostatuko eranskinak eraistea.
- Monumentu Multzo eta eraikinen ondare balioetan eraginik ez duten edota eragin txikien duten iturri berriztagarriak erabiltzen dituzten sistemen azterketa (aerotermia, geotermia, hidrotermia, biomasa...sistemak).

Ondarea zabaltzea eta onestea

- Babestutako kultura-ondasun higiezinetan esku-hartzeko irizpideak Plan Berezian modu zehatzagoan jasotzeko, araudiotan aipatzen diren irizpide orokorrak zehaztu eta argitze aldera.
- Definitu babestutako eraikin edo elementu baten gaineko eskuhartzeak, araudi sektoriala betetzeko, birgaitze lanak egiteko, jarraitu beharreko irizpideak zeintzuk diren jakiteko.
- Elementu ez-egokiak dituzten babestutako eraikinak identifikatzea eta eraikin horiei buruzko informazio historikorik aurkitzen ez denean, zein irizpide eta baldintza bete behar diren jasotzea Plan Berezian.
- Hirigune Historikoan edozein babes maila duen eraikin baten gaineko esku-hartze obretarako proiektuarekin batera ondare azterketari buruzko dokumentazioa aurkezteko betebeharra.
- Alde Zaharreko lokal adierazgarri edo enblematikoak babestea. Horrekin batera, lokal horien eta elementu horien babeserako, proposatutakoari lotutako laguntza larriak ezarri.
- Berezko garrantzia hartzen duten ondare-aberastasunak hiri-diseinuko eta paisaia-diseinuko proiektuekin eta zabalkundeko eta sustapeneko udal-jarduerekin lotuko dituzten ibilbideak planteatzen dira.
- Santiago Bidea Tolosatik duen ibilbidearen nabarmentzea.

Lotutako proiektuak

- 2024 • Tolosako Udaleko Hirigintza, Obra eta Zerbitzuen, Ingurumenaren, Mugikortasunaren eta Trantsizio Energetikoaren Arloak Tolosako Hiri Antolamenduko Plan Orokorraren Katalogoaren handitzearen berrikuspena: balio arkitektonikoa duten higiezinak udalerrian oinarritzko babesak duten kultura-ondasun deklarazioa lortu nahi da, horiek desagertzea saihesteko babes eta esku-hartze irizpideak txertatuz.

ZIRRIBORROA

Parte-hartzea eta gobernantza

Alderdi positiboak

Parte-hartzea

- Kultur etxeko areto nagusia parte-hartze prozesuetarako erabiltzen da eta herriak erreferentzi du. Berritzearen ondorioz espazio komunitario bezela jokatzeko espero da.
- Batzar herritarrak (ongi izatea eta osasuna), zozketa bidez parte-hartzen dena, eta perfil guztiak ordezkatuak egotea bermatzen den (genero, ikasketa maila, adina...).
- Aurrekontu parte-hartzaileak, aurreko urtean 24 proposamenekin.

Gobernantza egitura

- Udal batzordea sortzeko konpromezua dago. Bertan konpromezu politiko eta inklusiboak izanik.

Gardentasuna eta zeharkatasuna

- Gobernantza, Partaidetza eta Gardentasun Ordenantza herritarrek udal bizitzan eta kudeaketan parte hartzeko moduak, bitartekoak, prozedurak eta bideak arautzen ditu.

Administrazio elektronikoa

- Iradokizunak, kejak... jasotezeko parte hartzen plataforma dago eskuragarri.
- Teknikariek, udaleko komunikazioa daraman enpresarekin (Adaki) harreman zuzena izateko plataforma dago.

Hobetu beharreko alderdiak

Parte-hartzea

- Auzo elkarteak seguruenik gehiengoak tolosarrak direla antzematen da, aniztasun gutxikoa.
- Jendea ez dago ohituta udaleko parteidetza sartzeko, pedagogia falta da.
- Nerabeen parte-hartzea, baita hauen aisialdiko nahien ezagutza falta da.
- Estructura intuitiboa duen parte-hartze prozesuetarako eremu bat dago udalaren web orrian (Aldunditik) baino erabilera gutxikoa.
- Urtero Alde Zaharrean lantzeko proposamenak aurrekontu parte-hartzaileetan.
- Fede gutxi dago auzotarren artean parte-hartze prozesuetan, ez dute sinisten.

Gobernantza egitura

- Udaltzaingoen ikuspen eta/edo irisgarritasun falta.
- Erretengibelen bulegoaren desagerpenarekin zuzeneko harreman edota herritarrekiko hurbiltasuna galdu egin da. ez dago herritarren arretarako bulegorik eskuragarri.

Gardentasuna eta zeharkatasuna

- Udaleko sailak hiru multzotan elkartzen dira baino ez dago espazio transbersalik talde ezberdineko teknikariak elkartzeko eta askotan ez dago ezagutzarik beste saileko proiektuen inguruan.

Herritarren lehen ekarpenak

“Gobernu zentzudun batek, politika publikoetan eraginkorra izan nahi badu, eta helburuak bete, komunitatearen parte-hartzea sustatu behar du eta, hala, komunitatearen konfiantza irabazi. Ekimen hauek sortzen dituzten dinamiketan denok irabazten dugu; bai politikariek, bai herritarrek”.

ZIRRIBORROA

Hasierako erronkak

1. Aurrekontu parte hartzaileak bisio estrategiko batetik ateratea
2. Konfiantza instituzionala
3. Gune politikoetan generoen estrategia zeharkakoa izatea
4. Arrakala digitala gainditzea

Hasierako proposamenak

Parte-hartzea

- Informazio puntua edo bulegoa, herritarrek dituzten beharrak herriko zerbitzuekin asetzeko eta bertatik zerbitzu eta abarretara bideratzea (webgunea eta arreta eskaintzeko telefono bat barne).
- Beste batzar batzuk egiteari begira, parte hartzen duten herritarrek jasotako informazioaren egokitzapena hobetzea, tokiko esperientzien lekukotza gehiago eta eztabaidatzeko denbora gehiago gehituz.
- Gazteek eta 3. adinakoek paper aktiboa izateko gizartean, euren parte hartzea bultzatu, belaunaldi ezberdinen arteko trukea sustatuz, baita, beste jatorrietako eta ezintasunak dituzten pertsonen integrazioa.
- Emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunak ezagutaraztea beharrezkotzat jotzen da, parekidetasunaren eremuan kontzientzia pertsonala eta kolektiboa sustatzeko.
- Gizartearen balore partekatuek indartu eta elkartasunean oinarritutako gizartea sustatu eta belaunaldi ezberdinen arteko harremanak eta gazteen elkartegintza eta parte-hartzea bultzatu, espazio publikoaren berreskurapenari helduz.

Gardentasuna eta zeharkatasuna

- Udaleko barne mailako espazio bat non jarraipen bilerak egiteko eta ikusteko proiektuetan zein alorretik lagundu edo landu daitezkeen. Mekanismo batzuk definitu, ordezkari batzuk aukeratu.
- Mahai bat, bertan bil daitezzen; udal sailtako ordezkariak eta Tolosako elkarte guztietakoak, (aisialdi-talde eta guraso-elkarteetako ordezkariak, hezitzaileak, osakidetzakoak...) elkarlanean aritzeko.
- Auzoen maila sortu, auzoak gehiago nabarmendu ahal izateko (eguneroko gaiak eta gai estrategikoak).

Administrazio elektronikoa eta arrakala digitala

- Arrakala digitala gainditzeko pantaila interaktiboak intuitiboak jartzea bertan adieraziz Tolosan zer zerbitzu eta jarduera eskaintzen diren, baita gaitasun digitalak garatzeko egitasmoak.
- Interneta espazio publikoetan.

Lotutako proiektuak

2023	Nerabeen Parte Hartze Foroaren eraketa (Haurren Hiria egitasmoa)
	Jarraipen Batzordea – 2023ko iraila eta Gomendioen inplementazioari jarraipena - 2023ko urria
	Mugikortasun saila sorrera, baita mugikortasun mahaia sendotzea eta egungo egoeraren diagnostikoa.
2024	Herri behatokia, auzoen mailetatik, herritar hautatu batzuk, mantenu eta zerbitzu gaiak lantzeko
	Udaleko euskarri desberdinak sortu informazioa eskaintzeko, Diseinua eta espezifikazio teknikoak.
2025	Denok dugu boluntario bat barruan. Boluntariotza sustatzeko pizgarriak identifikatzea 2024-25
	Lehen Boluntariotza Azoka Antolatu 2025, elkartegintzaren aberasteasuna ikusarazteko.
2026	2026ean Esperientzia pilotua. Gazteen parte hartzea ardatz izango duen boluntariotzako esperientzia.
2027	Tolosako plangintza partekatua 2017-2027

ZIRRIBORROA

TOLOSA